

rijksuniversiteit
groningen

faculteit gedrags- en
maatschappijwetenschappen

lerarenopleiding

Studiehandleiding

Masterstage 1

TEM0205

2024

STUDIEHANDLEIDING

Masterstage 1 TEM0205

Inhoud

Vooraf	3
Vakomschrijving	3
Rooster	3
Doelen van het vak Basiscursus Master Lerarenopleiding (TEM0105)	4
Leerlijnen	4
Programma	4
Taken en opdrachten Masterstage 1	6
Beoordeling en deadlines	10
Taken en rollen	11
Begrippen	14
Literatuur	15
Privacy	15
Vragen	15

Vooraf

Welkom bij Masterstage 1 van de Lerarenopleiding! Voor je ligt de studiehandleiding met daarin uitleg over de opzet, de doelen, het programma, de toetsing en beoordeling van dit vak.

Vakomschrijving

De lerarenopleiding van de RUG leidt je op tot eerstegraads docent in jouw schoolvak. Het is een beroepsopleiding die academisch, praktisch en effectief is en waarin het leren van leerlingen centraal staat. Deze kenmerken vind je terug in de opzet van de opleiding: je leert je de theorie eigen te maken en deze toe te passen op je onderwijspraktijk.

Tijdens Masterstage 1 maak je kennis met het docentschap: wat is er nodig om een goed pedagogisch klimaat te scheppen, welke manieren zijn er om orde te houden, hoe kun je een les organiseren en welke manieren van leren en lesgeven passen het best bij jouw schoolvak? Je gaat met behulp van een begeleider op school (de vakcoach) aan de slag met je eigen ontwikkeldoelen en je voert opdrachten uit die je uitgereikt krijgt in de basiscursus.

Rooster

Je bent tijdens de stage minimaal 2 X 4 uur (verdeeld over 2 verschillende dagen en maximaal 3 dagdelen) per week op je stageschool. Dit is afhankelijk van onder meer het rooster van de vakcoach en de werkgroepen van de basiscursus (dinsdag of woensdag). De stagemomenten plan je zelf in, in goed overleg met je vakcoach. Houd hierbij zelf in de gaten hoe je je stage-uren verdeelt, waarbij je in acht neemt wat de eisen van de stage en de opdrachten zijn die vanuit de basiscursus op de stageplaats uitgevoerd moeten worden. Ook kun je op de school deelnemen aan (intervisie) bijeenkomsten die voor studenten georganiseerd worden.

De ervaring is dat vanaf eind april veel lessen op de stageschool kunnen uitvallen. Om aan de eisen van de stage te kunnen voldoen is het dringende advies om lesobservaties en lessen die je als student gaat geven tijdig in te plannen.

Doelen van het vak Basiscursus Master Lerarenopleiding (TEM0105)

Na het behalen van het vak heb je de volgende leerdoelen behaald:

1. De student kan duidelijk communiceren met leerlingen
2. De student kan zorgen voor een veilig en stimulerend pedagogisch klimaat
3. De student kan de les efficiënt organiseren
4. De student kan een duidelijke en inhoudelijk correcte uitleg van de leerstof geven
5. De student kan een duidelijke instructie geven
6. De student kan gemaakte keuzes in de lespraktijk onderbouwen met wetenschappelijke kennis
7. De student kan planmatig en navolgbaar werken aan de eigen ontwikkeling
8. De student kan de rol en verantwoordelijkheid van docent aanvaarden, afspraken nakomen en initiatief nemen
9. De student kan feedback over de kwaliteit van het eigen handelen verzamelen en analyseren

Leerlijnen

Tijdens masterstage 1 werk je aan de *academische en onderzoekende bekwaamheid*. Daarnaast werk je aan de leerlijnen *pedagogisch-didactische bekwaamheid* en *professionele bekwaamheid*.

Programma

In de opleiding werken we nauw samen met het werkveld waarvoor je opgeleid wordt. Ons doel is om in de basiscursus zoveel mogelijk gebruik te maken van praktijkervaringen en verbindingen te maken met de praktijk. Op de school werken we samen met vakcoaches en schoolopleiders die je helpen met het herkennen en leggen van de verbanden tussen praktijkervaringen en inzichten. Zo proberen we de koppeling theorie en praktijk te versterken. De **Basiscursus** en **Masterstage 1** zijn op deze manier afhankelijk van elkaar, om zo het begin van een basis te creëren: een veilig pedagogisch klimaat, orde houden en het organiseren van een les.

Voor Masterstage 1 loop je stage op een middelbare school en werk je ernaar toe om zelfstandig voor de klas te staan. In deze stage is het raadzaam om een zo breed mogelijk beeld te krijgen van het vak in de verschillende niveaus en leerjaren. Daarnaast geeft deze stage je de mogelijkheid om een zo breed mogelijk beeld te geven van het beroep van leraar. Maak dus gebruik van de leermogelijkheden op je stageschool.

Op de stageschool is ook voldoende ruimte om de opdrachten van de opleiding uit te voeren. Het is handig om die opdrachten aan het begin van je stage op je stageschool, bijvoorbeeld met je vakcoach, door te spreken. Zorg ervoor dat de vakcoach deze handleiding en andere relevante informatie over opdrachten en beoordeling van jou krijgt.

Masterstage 1 is gefaseerd: eerst ga je leerlingen en docenten (leren)

observeren (didactisch afkijken) en pas later ga je onder begeleiding van je vakcoach lessen geven die je voor- en nabespreekt met je vakcoach. Deze observaties spelen een belangrijke rol in jouw leerproces en dienen als bron voor je eigen professionele ontwikkeling. Het combineren van deze observaties met theorie en de ervaring die je zelf opdoet door voor de klas te staan en de feedback van je vakcoach en anderen geven jouw leerproces vorm.

Taken en opdrachten Masterstage 1

Het leren tijdens en van je stage is wellicht een andere manier van leren dan je tot nu toe gewend bent. Er wordt van je verwacht dat je gaat bepalen waar je je in gaat ontwikkelen om te kunnen voldoen aan de eisen van Masterstage 1. Dat gaat in kleine stapjes, dus je stelt je leerdoelen steeds weer bij. Daarnaast is het belangrijk dat je je eigen ontwikkeling zelf ook goed in beeld houdt en vastlegt. Dat kun je bijvoorbeeld doen door een logboek bij te houden. Uiteindelijk verwerk je onderdelen uit dit logboek in een eindverslag dat deel uitmaakt van het bekwaamheidsdossier. Met dit verslag toon je aan dat je een effectieve zelfanalyse kunt uitvoeren om het professioneel handelen te verbeteren. Daarnaast voeg je een aantal andere onderdelen toe aan het bekwaamheidsdossier om dit te onderbouwen. Zie daarvoor ook de taken die hieronder beschreven zijn.

Je voert de volgende taken uit tijdens Masterstage 1, waarvan je een verslag of document toevoegt aan je bekwaamheidsdossier:

Lesobservaties

- Je observeert minimaal 10 lessen van je schoolvak bij je vakcoach en indien mogelijk nog een aantal observaties bij andere docenten. Door een andere docent te observeren zie je wat de effecten zijn van bepaald leraargedrag op leerlingen. Formuleer voorafgaand aan de observatie één of twee leervragen zodat je actief en gefocust observeert. Per les kies je twee domeinen van het lange lesobservatieformulier waarop je gaat letten die aansluiten bij je leervragen. Noteer vooraf op het formulier de praktische informatie. Noteer tijdens de les wat je ziet, zonder je waarnemingen direct te interpreteren. Probeer als dat mogelijk is een gesprek met de docent te hebben waarin je vraagt welke ideeën of oorzaken achter zijn of haar aanpak liggen. Van deze observaties schrijf je op basis van de door jou ingevulde observatieformulieren in het verslag over wat je hebt gezien over de verschillende bekwaamheden. Denk hierbij aan de onderliggende patronen/mechanismen die je in je observaties kunt herkennen. Zie je bijvoorbeeld dat een bepaald soort gedrag van een docent meestal dezelfde reactie oproept bij leerlingen? Zie je dat de ene opdracht wel resultaat heeft en de andere niet en heb je een idee waar dat aan ligt, etc. Wat vond je goed, wat vond je minder en zou je anders willen doen en waarom? Voeg dit document toe als bijlage van het verslag van Masterstage 1. Onderdelen hiervan kun je terug laten komen in de onderbouwing van je verslag.
- - o Observeer zowel vanuit achterin het lokaal als vanaf voor.
 - o Maak gebruik van enkele items van de **lange** versie van het lesobservatieformulier (je hoeft niet altijd een heel observatieformulier in te vullen, maar bepaal zelf wat voor jouw leervraag relevant is). Je vindt het op Brightspace → Masterstages 2023-2024 → Content/inhoud → Masterstage 1 → Observeren bij anderen.

Lesgeven

- Je verzorgt, nadat je voldoende hebt geobserveerd, minimaal 20 lessen voor uiteenlopende klassen. Daarvoor heb je ook al lesonderdelen samen met je vakcoach verzorgt. Zijn de 20 lessen door omstandigheden niet haalbaar, neem dan tijdig contact op met je stage-examinator.
 - o Daarbij gebruik je de volgende formulieren (zie Brightspace → Materstages 2023-2024 → Content/inhoud → Masterstage 1 → Lesgeven):
 - Lesvoorbereidingsformulier (dit vul je vooraf in en bespreek je met je vakcoach)
 - Lesobservatieformulier **kort** (dit vult je vakcoach of stage-examinator in die de les observeert, let op of ook de toelichting is ingevuld)
 - Lesreflectieformulier (dit vul je **zelf** in nadat je de les hebt nabesproken, deze staat in Brightspace onder reflecteren)
 - o Van minimaal 3 lessen neem je bovenstaande 3 formulieren op in je Bekwaamheidsdossier. Meer informatie over de inhoud van je Bekwaamheidsdossier vind je op Brightspace → Materstages 2023-2024 → Content/inhoud → Masterstage 1 → Bekwaamheidsdossier Masterstage 1. Eén van die lessen moet geobserveerd zijn door de stage-examinator. Zorg dat ook deze les **tijdig** gepland wordt.
 - o Je geeft een aaneengesloten lessenserie van 3 tot 5 lessen aan dezelfde klas.

Feedback verzamelen van leerlingen

- In een klas waaraan je hebt lesgegeven neem je een leerlingvragenlijst af, MijnLeraar (in overleg met je stage-examinator mag het ook een andere vragenlijst zijn). Deze leerlingvragenlijst is te vinden op Brightspace → Materstages 2023-2024 → Content/inhoud → Masterstage 1 → feedback verzamelen. De ingevulde leerlingvragenlijsten verzamel en analyseer je. Vraag daarna aan minimaal twee willekeurige leerlingen een vervolgesprek hierover. Leg hen in een apart gesprek opvallende uitkomsten van de leerlingvragenlijst voor en ga het gesprek aan over hoe jij functioneert in de klas en hoe zij jouw ontwikkelingen zien.

Over het afnemen en analyseren van de leerlingvragenlijst komt het volgende in je verslag:

- o Context van de afname.
 - Welke klas? Waarom deze klas?
 - Welk uur van de dag? Hoe verliep de afname?
- o Analyse van de leerlingvragenlijst.
 - Wat valt op? Waar zitten grote verschillen?
 - Had je deze uitkomsten verwacht? Viel het mee? Viel het tegen?
 - Probeer ook verklaringen te geven voor bepaalde uitkomsten. Hierbij mag je verwijzen naar literatuur. Neem in dat geval je bronnen op in een bronnenlijst.
- o Beschrijving van het vervolgesprek met minimaal twee leerlingen.

- Welke vragen heb je gesteld en waarom? Denk daarbij aan het verklaren van resultaten en het ophelderen van onduidelijkheden.
 - Hoe verliep het gesprek? Welke aspecten zijn duidelijk geworden?
 - Wat heb je van het gesprek geleerd? Vond je het gesprek waardevol?
- Verwerk de resultaten in Excel en voeg deze toe als bijlage en verwerk

Eindverslag

Op basis van de taken bestaat je eindverslag uit de volgende onderdelen:

- 1) Korte inleiding met daarin onder andere een Terugblik op je stage: wat heb je gedaan?
 - Een beknopt overzicht van de geobserveerde en gegeven lessen, waarbij je informatie geeft over:
 - Welke klassen?
 - Welke onderwerpen?
 - Andere activiteiten?
 - Van de overige activiteiten noteer je ook wat dit bijdraagt aan jouw professionele ontwikkeling

- 2) Zelfanalyse: wat heb je geleerd? Je eigen ontwikkeling tot eerstegraads leraar staat hier centraal!
 - De analyse en vooruitblik bestaan uit de volgende onderdelen:
 - Een zelfanalyse aan de hand van het beoordelingsformulier: analyseer aan de hand van de indicatoren van het beoordelingsformulier per domein (*Communicatie, Pedagogisch Klimaat, Lesorganisatie, Instructie en Uitleg, Onderzoekende en Academische bekwaamheid en Professionele bekwaamheid*) waar je meer en minder tevreden over bent. Licht de analyse toe aan de hand van verschillende perspectieven op je ontwikkeling: denk aan datgene wat je zelf, je coach, de leerlingen en de literatuur kunnen zeggen over je ontwikkeling. Verwijs daarbij naar wat je geleerd hebt over leerlingen, lesgeven en jezelf als docent in de Basis cursus en wat er als bewijs wordt toegevoegd aan het bekwaamheidsdossier. Illustreer je zelfanalyse met concrete voorbeelden. Ook kun je hier de analyse van de leerlingvragenlijst toevoegen.
 - Geef antwoord op de vraag of Masterstage 1 volgens jou heeft uitgewezen dat lesgeven in jouw schoolvak in het voortgezet onderwijs iets voor je is en in hoeverre je de genoemde leerdoelen van Masterstage 1 hebt behaald.

- 3) Vooruitblik: hoe ga je je verder ontwikkelen??
 - Formuleer en onderbouw minimaal twee ontwikkelpunten waar je in de volgende stages aan gaat werken. Beschrijf beide punten volledig en maak daarbij gebruik van de zelfanalyse. Je doelen moeten concreet en meetbaar zijn. Je dient te vermelden wat je werkwijze

is, wie erbij betrokken zijn en wat het tijdspad is. Ook omschrijf je eventuele belemmeringen.

Gebruik de uitkomsten uit de vragenlijst "Mijn Leraar" en de uitkomsten van de analyse van jouw ontwikkeling in de afgelopen stage als uitgangspunt.

Geef ook aan hoe jouw ideale stageplek eruitziet (karakter van de school, welke klassen, wel of geen 'eigen' klassen, mate van zelfstandigheid, begeleiding van de vakcoach).

- Voor alle onderdelen geldt: onderbouw en verwijz in je verslag naar aangeboden theorie en informatie. Denk daarbij ook aan een juiste bronvermelding en voeg bijlagen toe aan je verslag. Die kun je ook apart toevoegen als bijlage in je dossier.

Beoordeling en deadlines

Masterstage 1 rond je af met een beoordelingsgesprek aan de hand van je bekwaamheidsdossier. Dit gesprek voer je met je stage-examinator waarbij ook de vakcoach en de schoolopleider¹ aanwezig zijn. Zij zullen advies uitbrengen aan de stage-examinator.

Het is je eigen verantwoordelijkheid dat je het eindverslag tijdig inlevert via de opdracht op Brightspace. Het bekwaamheidsdossier dient uiterlijk **14 juni** ingeleverd te zijn. De gesprekken vinden plaats in de weken daarna, uiterlijk 5 juli. Mocht het zo zijn dat het gesprek eerder gepland wordt, dan is het bekwaamheidsdossier 5 werkdagen voor de geplande datum ingeleverd op Brightspace. Kijk voor meer informatie op Brightspace → Masterstages 2023-2024 → Content/inhoud → Masterstage 1 → Bekwaamheidsdossier Masterstage 1.

Na het beoordelingsgesprek komt de stage-examinator (uiterlijk binnen 10 werkdagen) tot een oordeel en een begeleidingsadvies voor de vervolgstage. De stage-examinator uploadt daarvoor het beoordelingsformulier op Brightspace bij het bekwaamheidsdossier.

Aan het eind van de stage volgt er altijd een "studieresultaat", uitgedrukt in een cijfer of een O (onvoldoende). Wanneer er door het niet nakomen van afspraken door de student geen beoordelingsgesprek kan plaatsvinden, wordt er een NA als studieresultaat geboekt. Daarmee is je eerste tentamenmogelijkheid verstreken. Per studiejaar heb je recht op één hertentamen.

Wanneer door onvoorziene, jou niet te verwijten, omstandigheden de beoordeling niet tijdig kan plaatsvinden, kan de stage-examinator besluiten de beoordeling uit te stellen. In dat geval wordt ook het registreren van een studieresultaat uitgesteld.

Hertentamen

Indien de stage-examinator heeft vastgesteld dat onderdelen van het bekwaamheidsdossier niet aan de eisen voldoen, dan is er de mogelijkheid om dit te herkansen.

Is de hele stage als onvoldoende beoordeeld dan zal de stage in het nieuwe schooljaar herkanst moeten worden.

¹ Een schoolopleider is niet op elke school aanwezig. In dat geval voer je het gesprek met je stage-examinator en de vakcoach.

Taken en rollen

MASTERSTAGE 1 (5 EC)	
Betrokkenen	<ul style="list-style-type: none"> • Student • Vakcoach • Vakdidacticus • Stage-examinator • Schoolopleider (indien aanwezig)
Eindverantwoordelijke	<ul style="list-style-type: none"> • Stage-examinator
Taken student	<ul style="list-style-type: none"> • Zorgt dat de vakcoach beschikt over een exemplaar van dit handboek en bespreekt belangrijke aspecten voor de begeleiding en beoordeling. Zie ook: https://www.rug.nl/gmw/lerarenopleiding/onderwijs/stages/stagebegeleiding • Plant samen met de vakcoach de te observeren lessen en te geven lessen. • Observeert minimaal 10 lessen (van 50 minuten) van het schoolvak bij diens vakcoach en indien mogelijk nog meer lessen bij andere docenten/andere vakken. • Verzorgt, nadat er voldoende observaties zijn gedaan, minimaal 20 lessen voor uiteenlopende klassen. (Als dit door omstandigheden niet mogelijk is neem dan tijdig contact op met de stage-examinator) • Heeft voor- en nabespreking van deze lessen met de vakcoach. • Woont intervisiebijeenkomsten op school bij indien de schoolopleider deze organiseert. • Neemt de vragenlijst <i>Mijn Leraar</i> aan het einde van de stage af bij de klas waaraan de meeste lessen zijn gegeven (zie Brightspace) • Houdt het bekwaamheidsdossier bij. • Vult onafhankelijk van de coach een zelfbeoordeling in. • Maakt eindverslag Masterstage 1. • Zorgt dat het bekwaamheidsdossier voor de deadline ingeleverd is op Brightspace. • Stuurt eindverslag Masterstage 1 <i>tijdig</i> en <i>voorafgaand</i> aan het beoordelingsgesprek naar de vakcoach die het desgewenst kan raadplegen bij het invullen van het beoordelingsformulier.
Taken vakcoach	<ul style="list-style-type: none"> • Introduceert de student in de school. • Geeft student benodigde materiaal. • Bespreekt de lessen die de student verzorgt voor en na en geeft regelmatig feedback . • Stelt student in staat om opdrachten uit te voeren in de lessen en adviseert daarbij.

	<ul style="list-style-type: none"> • Geeft op minimaal 10 lessen gericht feedback en bekijkt en bespreekt hiervoor de lesvoorbereidingsformulieren. • Vult van drie van deze lesbezoeken (digitaal) het lesobservatieformulier in en draagt zorg voor een toelichting bij het formulier. (Zie document toelichting voor vakcoaches voor meer informatie over het doen van lesobservaties) • Bespreekt de ingevulde lesobservatieformulieren met de student en doet de student een exemplaar toekomen voor in het dossier. • Zorgt dat de student ook lessen geeft zonder dat de vakcoach aanwezig is. • Bestudeert de documenten die de student heeft opgestuurd en vult digitaal beoordelingsformulier onafhankelijk van de student in voorafgaand aan het beoordelingsgesprek. • Bespreekt het ingevulde beoordelingsformulier met de student. • Informeert tijdig de stage-examinator, schoolopleider en de student indien de stage niet goed verloopt of de verwachting bestaat dat de student het niet gaat halen. • Geeft input aan de stage-examinator voor de beoordeling van Masterstage 1. • Bepaalt samen de stage-examinator en student het plan van aanpak voor de vervolgstage.
Taken vakdidacticus	<ul style="list-style-type: none"> • Houdt de vakcoach op de hoogte van het programma van Vakdidactiek. • Heeft contact met de vakcoach en stage-examinator over de vorderingen van studenten. • Geeft input voor het plan van aanpak voor de vervolgstage.
Taken schoolopleider (<i>optioneel bij Masterstage 1</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Bewaakt mede dat de vakcoach lessen observeert, momenten van overleg inplant en aanspreekpunt is. • Kan optioneel ook een lesobservatie doen en vult hiervoor het lesobservatieformulier in. • Neemt optioneel en indien afgesproken met de stage-examinator, deel aan beoordelingsgesprek en leest de door de student aangeleverde documenten.
Taken stage-examinator	<ul style="list-style-type: none"> • Maakt kennis met de studenten bij aanvang van de eerste stage. • Is aanspreekpunt en bemiddelaar tussen student en stageschool. • Bewaakt mede dat de vakcoach lessen observeert, momenten van overleg inplant, aanspreekpunt is. • Legt eenmalig lesbezoek af, vult het lesobservatieformulier in, bespreekt dit met de student en doet dit de student toekomen. • Voert aan de hand van het bekwaamheidsdossier het beoordelingsgesprek op de stageschool.

	• Bepaalt, mede op basis van overleg met vakcoach, aan de hand van het bekwaamheidsdossier het eindcijfer• Bepaalt samen met de vakcoach en de student het plan van aanpak voor de vervolgstage• Heeft contact met vakcoach en vakdidacticus over de vorderingen van studenten• Vult beoordelingsformulier Masterstages in (op basis van gesprek en Bekwaamheidsdossier)• Plaatst ingevuld formulier in dossier van student• Vult eindcijfer in het dossier• Zorgt dat eindcijfer in Progress wordt ingevoerd

Begrippen

➤ **Wie of wat is een...**

- **Vakcoach:** de begeleidende vakdocent op de stageschool en is belast met de dagelijkse praktijkbegeleiding.
- **Schoolopleider:** de medewerker op de school met als taak (groepen) nieuwe docenten en stagiaires in algemene zin te begeleiden (is niet op elke school aanwezig).
- **Vakdidacticus:** een medewerker van de Lerarenopleiding en deskundig in het schoolvak, die colleges vakdidactiek geeft en tijdens Masterstage 2 en 3 een lesbezoek brengt.
- **Stage-examinator:** een medewerker van de Lerarenopleiding die de stages beoordeelt en tijdens Masterstage 1 een lesbezoek brengt.
- **Lesvoorbereidingsformulier:** Formulier dat de student invult bij het voorbereiden van een (te observeren) les.
- **Lesobservatieformulier kort:** Formulier dat de vakcoach, vakdidacticus, schoolopleider of stage-examinator invult bij het observeren van een les van de student. NB: er is een *lange* versie, bedoeld voor de begeleiding, en een *korte* versie, bedoeld voor de beoordeling (die laatste moet dus in het bekwaamheidsdossier).
- **Lesevaluatieformulier:** formulier dat de student invult na het geven van een (geobserveerde) les.
- **Beoordelingsformulier:** formulier dat de vakcoach en schoolopleider invullen voorafgaand aan het beoordelingsgesprek aan het einde van een Masterstage. De stage-examinator vult het beoordelingsformulier in aan het eind van een Masterstage, na afloop van het beoordelingsgesprek.
- **Vragenlijst Mijn Leraar:** leerlingenquête die een student meerdere keren afneemt bij diens leerlingen.
- **Eindverslag:** verslag dat de student maakt aan het eind van een Masterstage. Wat in een eindverslag moet staan vind je in dit boekje bij het kopje 'Eindbeoordeling en verslag' bij de desbetreffende Masterstage.
- **Eindpresentatie:** presentatie aan het einde van Masterstage 3, waarin de student diens visie op het vak, de pedagogische rol en de eigen ontwikkeling bespreekt.
- **Bekwaamheidsdossier:** een dossier dat de student aanlegt in Brightspace waarin relevante documenten staan over de voortgang. De stage-examinator beoordeelt mede aan de hand van het bekwaamheidsdossier het functioneren van de student.
- **Gesprekskaart:** kort overzicht van een onderdeel van het leraarschap, bedoeld voor lerarenopleiders, begeleiders en studenten. Doel is om aan de hand van dezelfde begrippen over het vak te praten.

Literatuur

- Ast, M. van, Loor, O. de, Spijkerboer, L. (2020). *Effectief leren: de docent als regisseur* (5^e druk). Groningen: Noordhoff
- Onstenk, J. (2023). *Geïntegreerd pedagogisch handelen*. Bussum: Coutinho.

Voor het verwijzen naar literatuur maak je gebruik van het [APA-systeem](#). Hoe je wetenschappelijke literatuur kunt vinden en op de juiste manier kunt gebruiken kun je leren door het volgen van de online cursus [informatievaardigheden](#). Ook kun je informatie opzoeken over het [vermijden van plagiaat](#).

Privacy

Als student moet je in het kader van de AVG zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens van leerlingen: foto's, cijferlijsten, videobeelden maar ook toetsmateriaal. Op de [online studiegids](#) lees je hoe je dat doet.

Vragen

De stage-examinator is het eerste aanspreekpunt voor vragen en/of problemen op je stageschool. Voor vragen rondom de organisatie van de masterstages Lerarenopleiding kun je terecht bij de vakcoördinator Saskia Tuenter S.Tuenter@rug.nl, Muntinggebouw kamer 008.